

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

13. studenoga 1990.(*)

„Nediskriminacija – Dijete radnika Zajednice – Financijska pomoć za obrazovanje”

U predmetu C-308/89,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Verwaltungsgericht Darmstadt (Upravni sud u Darmstadtu, Njemačka), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Carmina di Leo

i

Land Berlin,

o tumačenju članka 12. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 2.),

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: G. F. Mancini, predsjednik vijeća, T. F. O'Higgins, M. Díez de Velasco (predsjednici vijeća), C. N. Kakouris i P. J. G. Kapteyn, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Darmon,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za vladu Savezne Republike Njemačke, E. Röder i G. Leibrock, Savezno ministarstvo gospodarstva, u svojstvu agenata,
- za vladu Talijanske Republike, profesor Luigi Ferrari Bravo, voditelj službe za diplomatske sporove u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. G. Ferrija, *avvocato dello Stato*,
- za Komisiju Europskih zajednica, J. Pipkorn i H. Lima, pravni savjetnici, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Carmine di Leo, koju zastupa V. Raschendorfer, član odvjetničke komore u Gedernu, i nizozemske vlade, koju zastupa T. Heukels, Ministarstvo vanjskih poslova, u svojstvu agenta, na raspravi održanoj 28. lipnja 1990.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 3. listopada 1990.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 11. rujna 1989., koje je Sud zaprimio 9. listopada 1989., Verwaltungsgericht Darmstadt (Upravni sud u Darmstadtu) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u prethodno pitanje o tumačenju članka 12. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 Vijeća od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 2.).
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru postupka koji je pokrenula Carmina di Leo, talijanska državljanka, jer su joj nadležna njemačka tijela odbila dodijeliti financijsku pomoć za obrazovanje predviđenu Bundesausbildungsförderungsgesetzom (savezni zakon o individualnom poticanju obrazovanja, u dalnjem tekstu „Bafög”), uz obrazloženje da se financijska pomoć za obrazovanje koju je zatražila C. di Leo dodjeljuje samo Nijemcima u smislu Grundgesetza (temeljni zakon), osobama bez državljanstva i strancima koji imaju pravo na status azilanta.
- 3 U inačici Bafög-a koja je u trenutku nastupa činjenica u glavnom postupku bila na snazi, financijska pomoć za obrazovanje za sudjelovanje u studijima izvan državnog područja Savezne Republike Njemačke mogla se dodijeliti samo Nijemcima u smislu Grundgesetza, osobama bez državljanstva i strancima koji imaju pravo na status azilanta. Kao posljedica izmjene koja je stupila na snagu 1. srpnja 1988., financijska pomoć dodjeljuje se i osobama u potrazi za obrazovanjem koje, kao djeca državljana države članice, u skladu s pravom Zajednice uživaju slobodu kretanja i pravo boravka. Međutim, državljeni države članice Zajednice nemaju pravo na financijsku pomoć ako se obrazovanje odvija u državi čiji su oni državljeni.
- 4 Iz spisa proizlazi da je C. di Leo kći talijanskog radnika migranta koji je posljednjih 25 godina zaposlen u Saveznoj Republici Njemačkoj. Primarno i sekundarno obrazovanje stekla je u Gedernu (Savezna Republika Njemačka), gdje ima i trajno boravište. S obzirom na brojne klauzule koje se primjenjuju na njemačkim medicinskim fakultetima, upisala se na studij medicine na Sveučilište u Sieni u Italiji. Za taj joj je studij odbijena financijska pomoć za obrazovanje koja se dodjeljuje u skladu s Bafög-om.
- 5 Sud pred kojim se vodi postupak smatrao je da bi zakonitost odluke njemačkih tijela mogla ovisiti o pitanju zahtjeva li se člankom 12. Uredbe br. 1612/68 od države članice čijim je zakonodavstvom propisana financijska pomoć za obrazovanje u inozemstvu da takvu financijsku pomoć dodijeli osobama u situaciji u kojoj se nalazi tužiteljica u glavnom postupku.
- 6 U tim okolnostima Verwaltungsgericht Darmstadt (Upravni sud u Darmstadtu) prekinuo je postupak i uputio Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 12. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. tumačiti u smislu da prema djeci koja su obuhvaćena područjem primjene njezinih odredaba treba postupati jednako kao prema državljanima, ne samo kad se obrazovanje odvija u državi domaćinu, već i kad djeca stječe obrazovanje u drugoj državi članici čiji su državljeni?”

- 7 Za potpuniji prikaz pravnog okvira i okolnosti glavnog postupka te pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se navode samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.
- 8 Člankom 12. Uredbe br. 1612/68 propisano je da djeca radnika migranta, ako borave na njezinu državnom području, imaju pravo pristupa općem obrazovanju, naukovanju i strukovnom osposobljavanju pod istim uvjetima kao državljeni zemlje domaćina.
- 9 Na početku valja podsjetiti da se prema sudskej praksi Suda (vidjeti presudu od 15. ožujka 1989., Echternach i Moritz, 389/87 i 390/87, Zb., str. 723.) članak 12. odnosi ne samo na pravila o samom pristupu, već i na opće mjere čiji je cilj olakšati sudjelovanje u obrazovanju. Sud je u tom pogledu smatrao, među ostalim, da status djeteta radnika Zajednice osobito podrazumijeva da takva djeca u skladu s pravom Zajednice imaju pravo na državnu pomoć za školovanje kako bi se mogla integrirati u društvo zemlje domaćina. Prema mišljenju Suda, to znači da djeca radnika Zajednice imaju pravo na pomoć koja se dodjeljuje za pokrivanje troškova obrazovanja i uzdržavanja studenata pod jednakim uvjetima kao što su oni koje zemlja domaćin primjenjuje na vlastite državljanke.
- 10 Međutim, u okviru prethodnog pitanja postavlja se pitanje može li se dijete radnika Zajednice pozvati na pravo na jednako postupanje u području obrazovanja ako se obrazovanje odvija u državi koja nije zemlja domaćin, a osobito u državi čiji je dijete državljanin.
- 11 U tom je pogledu njemačka vlada, a na raspravi i nizozemska vlada, tvrdila da jednak postupanje predviđeno člankom 12. nije obvezujuće za državu članicu ako djeca radnika migranta odu na studij u inozemstvo, osobito jer se članak 12. u skladu sa svojim tekstrom primjenjuje isključivo na djecu koja borave na državnom području zemlje domaćina. Osim toga, prema mišljenju tih dviju vlada, cilj je članka 12. promicati integraciju radnika i njegove obitelji u zemlju domaćina. Ako dijete radnika Zajednice studira u drugoj zemlji, time se ne promiče njegova integracija u zemlju domaćinu.
- 12 Ta se argumentacija ne može prihvati. Članak 12. u skladu sa svojim tekstrom nije ograničen na obrazovanje u zemlji domaćinu. Cilj je uvjeta boravišta, koji je utvrđen člankom 12. Uredbe br. 1612/68, ograničiti jednak postupanje u pogledu povlastica iz tog članka isključivo na djecu radnika Zajednice koja borave u zemlji domaćinu svojih roditelja. Međutim, to ne znači da pravo na jednak postupanje ovisi o mjestu u kojem dotično dijete studira.
- 13 Nadalje, valja podsjetiti da se za postizanje cilja Uredbe br. 1612/68, a to je sloboda kretanja radnika, zahtijevaju najbolji mogući uvjeti za integraciju obitelji radnika Zajednice u društvo zemlje domaćina kako bi ta sloboda bila zajamčena u skladu s načelima slobode i dostojanstva. Kako bi takva integracija bila uspješna, važno je da

dijete radnika koji sa svojom obitelji boravi u državi članici domaćinu ima mogućnost odabrati studij pod jednakim uvjetima kao dijete državljanina te države.

- 14 Osim toga, članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68, koji predviđa da radnik koji je državljanin države članice uživa na državnom području druge države članice jednake socijalne povlastice kao domaći radnici, obvezuje državu članicu koja domaćim radnicima pruža mogućnost obrazovanja u drugoj državi članici da tu istu mogućnost proširi na radnike Zajednice s nastanom na njezinu državnom području (vidjeti presudu od 27. rujna 1988., Matteucci, 235/87, Zb., str. 5589.).
- 15 Isto načelo valja primijeniti na djecu radnika Zajednice koja su obuhvaćena člankom 12. Tim je člankom utvrđeno, jednakom kao i člankom 7. stavkom 2., opće pravilo kojim se u području obrazovanja od svake države članice zahtijeva da osigura jednak postupanje prema vlastitim državljanima i prema djeci radnika koji su državljeni druge države članice s nastanom na njezinu državnom području. Dakle, ako država članica svojim državljanima omogućuje dobivanje financijske pomoći za obrazovanje u inozemstvu, dijete radnika Zajednice mora uživati jednaku povlasticu ako odluči studirati izvan države domaćina.
- 16 To se tumačenje ne može dovesti u pitanje činjenicom da se osoba u potrazi za obrazovanjem odlučila za program u državi članici čiji je državljanin. Uvjetom boravišta iz članka 12. i ciljem koji se želi postići Uredbom br. 1612/68 ne opravdava se takvo ograničenje koje bi, osim toga, dovelo do drukčijeg oblika diskriminacije djece radnika Zajednice u odnosu na državljanu države članice domaćina.
- 17 Zbog svih tih razloga na pitanje nacionalnog suda valja odgovoriti da članak 12. Uredbe br. 1612/68 treba tumačiti u smislu da prema djeci obuhvaćenoj tom odredbom treba postupati kao prema državljanima u pogledu dodjele financijske pomoći za obrazovanje ne samo kad se obrazovanje odvija u državi domaćinu, već i kad se odvija u državi čiji su ta djeca državljeni.

Troškovi

- 18 Troškovi njemačke vlade, nizozemske vlade i talijanske vlade te Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD (šesto vijeće),

odlučujući o pitanju koje je rješenjem od 11. rujna 1989. uputio Verwaltungsgericht Darmstadt (Upravni sud u Darmstadtu, Njemačka), odlučuje:

Članak 12. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 Vijeća od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice treba tumačiti u smislu da prema djeci obuhvaćenoj tom odredbom treba postupati kao prema državljanima u pogledu dodjele financijske pomoći za obrazovanje ne samo kad se obrazovanje odvija u državi domaćinu, već i kad se odvija u državi čiji su ta djeca državljeni.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 13. studenoga 1990.

[Potpisi]

* Jezik postupka: njemački

RADNI PRIJEVOD